

Arhitektūra ir četru dimensiju māksla, māksla laikā. Tas attiecas gan uz pilsētvides veidošanos kā pakāpenisku procesu, gan arī uz katras konkrētas būves uztveri – tikai kustībā un no dažādiem rakursiem var novērtēt ēkas patieso raksturu.

Gerkāns Rīgā

Objekta nosaukums – 10 dzīvokļu māja «CARLO» Rīgā, Zaubes ielā 12, Pasūtītājs – SIA «Vincents», Projektēšanas birojs – «Architecten von Gerkaohn, Marg und Partner» (gmp, Hamburga), Meinhardts fon GERKĀNS, SIA «Vincents» (Latvija), vadītājs Leons JAKRINS, Arhitektūras koncepta, interjera un dizaina objektu autore – Guna EGLĪTE, Galvenais arhitekts Marts ŠVEDE, Galvenais konstruktors, akustikā A. Skudra, Būvuzraugs I. Ungurs, Konstruktors M. Tuņa, Arhitektūras koncepcijas grafiskā vizualizācija, arhitektūras tehnikis – A. Borneo, Ainavu arhitekts – «Vides projektu studija», Arhitektoniski mākslinieciskās izpētes autori – M. fon Gerkāns, G. Eglīte, Ūdensvads, kanalizācija, elektroapgāde – «Firma L4», apkure – «Mesako», vēdināšana – «KVA Sistēmas», Ģenerālzņēmējs būvniecībā – SIA «Re & Re», darbu vadītājs E. Bergmans, Apakšzņēmējs – «Vincents», Iekārtu piegādātāji – lifts «Otis Latvia», Kopējā ēkas platība – 1589,60 m², Dzīvokļu skaits – 10 dzīvokļi (5 dz. – 110 m², 5 – 135 m²), Projekts – 2003. g., Realizācija – 2004. g.

Ēkas ārskats naktī.

Pagalma skats – balkoni.

Jaunbūves izvietojums kvartāla struktūrā.

Arhitekta Meinharda fon Gerkāna darba principi un veikums ir plaši zināms – vairāk nekā 30 gadu *Gerkaohn, Marg & Partner* ar vairāk nekā 200 darbiniekiem dažādās pilsētās jeb vienkārši GMP ir viens no vadošajiem pasaules projektēšanas birojiem. Viņa veikums ir zināms arī Latvijā – jau kopš 1996. gada arhitekts sadarbībā ar biroju «Vincents» projektē un būvē savā dzimtenē. Sākot ar pēc mēroga nelielām, bet smalki izstrādātām dzīvojamām ēkām (LA 21/99 un 23/99, LA 1(27)/00 un 6(38)/01), pamazām arī Latvijā sadarbības procesā tapušie darbi tuvojas GMP pasaules mērogā plašāk zināmajai lielu objektu būvniecībai (biroju un mājokļu kompleksi abpus Daugavai pie Vanšu tilta). Pa vidu šiem dažāda mēroga objektiem beidzot ir uzbūvēta ēka, kura bija iecerēta kā pirmais Latvijas un Vācijas arhitektu kopdarbs – daudzdzīvokļu māja Zaubes ielā, Rīgas vēsturiskā centra klusā ziemeļu malā.

Gerkāna arhitektūras pamatā ir vairāki principi, kurus viņš pats vairākkārt deklarējis savās publikācijās, izmanto savos objektos un māca saviem studentiem. Balstoties uz modernās jeb funkcionālisma arhitektūras pamatiem, arhitekts priekšplānā izvirza apjomu vienkāršību, būves konstruktīvo skaidrību, daudzveidības un vienotības līdzsvaru objektā un vidē, tomēr vienlaikus uzsverot arhitekta individualitātes un risinājuma savdabības lielo nozīmi, kas balstīta konkrētās vietas apstākļu un

objekta rakstura pārzināšanā. Gerkāna arhitektūru vada dialogs starp pasūtītāju, apkārtējo vidi un iesaistīto arhitektu pārliecību un ideāliem, projektēšanas meklējumu galarezultātā izvēloties vienkāršāko – un tāpēc patiesāko, piemērotāko – risinājumu. No Gerkāna formālajiem paņēmieniem jāmin silti baltais, gludais fasāžu apmetums, pelēkais metāla elementu tonis, plašie, bet ne pasmērķīgie stiklojumi un dabiskais koks. Šie principi pilnībā izmantoti, arī veidojot Zaubes ielas dzīvojamu ēku.

Ja palūkojas tālākā pagātnē, tieši ar Ziemeļvāciju Rīgai allaž ir bijušas visciešākās kultūras un ekonomiskās saiknes. Ne velti tieši tur darbojas arhitekts Gerkāns – un no turienes rod arī ceļu atpakaļ, veidojot Rīgas arhitektūru.

Kvartāla starp K. Valdemāra, Zaubes, Vesetas un Sporta ielu veidošanās vēsture ietiecas 19. gadsimtā, kad šeit cēlās koka apbūve. 20. gadsimta sākumā pār kvartālu tāpat kā pār visu pilsētu vēlās mūra ēku būvniecības bums. K. Valdemāra un Sporta ielas stūrī pirmās mūra ēkas tapa pēc sava laika arhitektūras zvaigžņu E. Laubes un A. Vanaga projektiem, kļūstot par vienu no visizteiksmīgākajiem Rīgas nacionālā romantisma apbūves ansambliem. Zaubes ielas funkcionālisma un *Art deco* stilā veidotajai starpkaru perioda apbūvei raksturīga atturīga elegances un ģeometrisku formu skaidrība. Kvartāla Sporta ielas pusē tradicionālā pilsētvidē ir izjaukta ar lielu, brīvstāvošu 80. gadu dzīvojamu ēku, kura

izteikti atvirzīti no sarkanās līnijas. Sporta un Vesetas ielas stūris ir «nosiets» vēsturiskajai pilsētvīdei raksturīgā perimetrālās apbūves veidā. Kvartāla Vesetas ielas centrālajā daļā gozējas romantiska, kaut arī labākus laikus gaidoša, koka ēka. Neapbūvētajā Vesetas un Zaubes ielas stūrī atrodas pirms 80 gadiem paša Kārļa Ulmaņa stādīts, vareni sakoplojis ozols. Ielas pretējā pusē izvietota brīvi izkaisīta apbūve. Šajā pilsētbūvnieciskajā kontekstā 90. gadu vidū radās doma veidot dzīvojamo ēku tukšajā ielu stūrī atbilstoši Rīgas vēsturiskā centra apbūves principiem.

Firma «Vincents» jau kopš 1993. gada darbojas interjera dizaina jomā, tai bija izveidots savs rokraksts un stilistiskā pieeja. 1996. gadā radās doma paplašināt darbību arhitektūras laukā. Iepazīšanās neklātienē ar Meinharda fon Gerkāna arhitektūru izrādījās liktenīga. Radniecīga attieksme pret vidi, dizainu un darba kvalitāti lika mest kautrību pie malas un uzrunāt meistarību, aicinot uz sadarbību, vēl pat nezinot par viņa saknēm Latvijā. Tas bija laimīgi izvēlēts brīdis, jo arī Gerkāns tolaik apdomāja iespējas veidot radošas saiknes ar dzimteni.

Bija tikšanās, sarunas, pirmās skices Zaubes ielas ēkai, taču nāca citi, steidzamāki projekti, un lielās dzīvojamās ēkas iecere iegūla plauktā. Darbu gūzmā Gerkāns par to piemirsa, taču ne «Vicenta» laudis. Mainījās laiki, konteksts un iespējas, ļaujot realizēt projektu. Tikai nācās

mainīt atsevišķus elementus atbilstoši laika garam – sākotnēji ēka bija iecerēta kā biroju un dzīvokļu nams, taču mūsdienās Rīga ir pavisam cits biroju tirgus, turklāt aizvien pieaug pieprasījums pēc mājokļiem. Tāpēc birojs ēkā ir palicis tikai viens, bet visu pārējo apjomu aizņem dzīvokļi.

Salīdzinoši nelielajā zemesgabalā (466 m²) novietota sešstāvu ēka ar 10 dzīvokļiem, kā arī biroju un saimniecības telpām pirmajā stāvā. Tas panāks, veidojot lielu apbūves blīvumu konkrētajā zemesgabalā – praktiski visu to apbūvējot. Kompaktā ēka veidota ar palielu atkāpi no Vesetas un Zaubes ielas stūra, lai varētu saglabāt senatnīgo ozolu un iesaistīt to kopējā ēkas dizainā. Abām Zaubes ielā blakus esošajām ēkām ir kopīgs pagalms, bet iebraukšana tajā – pa caurbrauktuvi jaunajā ēkā.

Plānojuma kompozīcijas centrālais elements ir apaļa kāpņu telpa, kas, tāpat kā galvenā ieeja, uzasēta uz Zaubes ielas kaimiņos esošās ēkas pagalma apbūves līnijas. Katrā stāvā, sākot no otrā, abpus kāpņu telpai izvietoti divi dzīvokļi. Dzīvokļu plānojumā izmantots tas pats centra motīvs, kas visas ēkas plānā – ap lielu dzīvojamo zonu pa perimetru izvietotas pārējās telpas, daļēji paredzot starp tām durvis, daļēji – transformējamās starpsienas. Vienlaikus telpas ir kārtotas tā, lai vajadzības gadījumā nodrošinātu visu norišu maksimālu intimitāti. Atvērtība un

Griestu stiklojums kāpņu telpā rosina asociācijas ar jūgendstila Rīgu.

Terase – balkons.

Balts grāmatu plaukts, projektēts īpaši dzīvoklim, lai organiski iekļautos interjerā.

6. stāva plāns.

telpu saplūdinājums nodrošina dabisko gaismu visā dzīvoklī visas dienas garumā. Austrumu puses dzīvoklim ir divas guļamistabas, virtuve, plaša dzīvojamā zona (divas saplūstošas telpas, kopā gandrīz 60 m²), virtuve un sanitārais mezgls. Rietumu puses dzīvoklis ir lielāks, tajā ir divas guļamistabas, dzīvojamā istaba, virtuve un divi sanitārmezgli, turklāt katrā dzīvoklī ir arī darba kabinets. Katram dzīvoklim ir divi balkoni – austrumpuses dzīvoklim pa dzīvojamās istabas ziemeļu stūri perimetru (rīta un vakara saule) un ar skatu uz pagalmu (dienas un vakara saule), bet rietumpuses dzīvoklim – uz dienvidiem, ar skatu uz pagalmu, gan pie dzīvojamās istabas, gan arī pie saimnieku guļamistabas. Augšējā stāva dzīvokļiem saglabāts pa vienam balkonam, bet otra balkona vietā ir izveidotas plašas terases.

Ēkas būvmasu kārtojumu veido skaidri ģeometriskās formas elementi. Pret Zaubes un Vesetas ielu stūrī veidota centrālsimetriska apjomu kompozīcija, kuras akcents ir viscaur stiklots dzīvojamo istabu paralēlskaldnis, kas pavērsts pret lielo ozolu. Stikloto apjomu no abām pusēm ieskauj apmestī flangī ar raksturīgiem stūra logiem. Kāpņu telpas dabiskā gaisma kā vienlaidus vertikāla, iedziļināta stikla josla iznesta Vesetas ielas fasādē un akcentē galveno ieeju. Tas nav vienīgais gaismas avots kāpņu telpā – tai ir izbūvēta arī apaļas formas virsgaisma, kas gan nav manā-

ma fasādē, taču nodrošina emocionāli piesātinātu gaisotni interjerā. Pati rietumu puses fasāde ir saglabāta plakana, bet augšējos stāvos esošajiem dzīvokļiem logi ir veidoti ar atšķirīgu augstumu, veidojot līdzsvarotu plaknes kompozīciju. Uz āru no fasādes izvirzīts vienīgi jumtiņš virs ieejas. Pagalma fasāde, pilnīgi pretēji, veidota izteikti plastiska, telpiski piesātināta – ar erkeriem un ažiuriem balkoniem pie tiem, tajā dominē stikls un metāls.

Dzīvokļu interjerā dominē gaišie un dabas pelēkie un brūnie toni, kāpņu telpā izmantots mikstais sizala tipa grīdas segums, dzīvokļos – dabīgs ozola parkets. Kāpņu tonis – gaiši pelēks (RAL 9007), tai skaitā arī koka pakāpienu lazējošajam krāsojumam. Sienu apdare – balts apmetums, bet izmantoti arī tumšāki toni, lai dzīvokļos akcentētu atsevišķus telpiski nodalošos elementus starp dažādām zonām. Dzīvojamām telpām, kā arī visām pret pagalmu vērstajām telpām stiklojums veidots no griestiem līdz grīdai. Plaši izmantotas iebūvētās mēbeles – baltas vai dabīgā koka tonī, tās projektētas īpaši konkrētajam objektam, lai organiski iekļautos kopējā interjera arhitektūrā. Gan Gerkānam, gan «Vicenta» profesionāliem ir raksturīga arhitektūras un interjera vienotnes un savstarpējās saiknes izpratne. Līdz ar to parādās detaļu precizitāte, un smalkums parādās gan interjerā, gan eksterjerā. Piemēram, tāds interjera elements kā aizkari šajā

Grīvas mēbeles

Atver savu nama durvis, ielaid iekšā vēsu vakara gaisu smaržu, upes miglas dvesni, graudzāļu elpu, tas viss šeit kopā – ieausts sega, iegrobi karotē un ielikts medus. Aiznes sev līdzī kaut ko paturi to sev tuvumā.

Padarīet patīkamu māju iekārtojumu.

Laiipni gaidām.

SALONS ATVĒRTS

Pirmdiena	10.00–19.00
Otrdiena	10.00–19.00
Trešdiena	10.00–19.00
Ceturtdiena	10.00–19.00
Piektdiena	10.00–19.00
Sestdiena	9.30–19.00
Svētdiena	10.00–17.00

Daugavgrīvas iela 31, k-3, Rīga
Tālr. 7468383, fakss 7468384
E-pasts: bz@gmebeles.com, www.gmebeles.com

Sadarbībā ar Latvijas arhitektu un dizaineriem

Īpašas priekšrocības un izdevnīteikumi kopīgi izstrādātiem projektiem

Arhitektu un dizaineru ideju reāli 10% atlaide

Interjera kopskats – arhitektūra un interjers kā vienots ansamblis.

Stūra detaļa – šaurais balkoniņš ap dzīvojamo telpu.

ēkā ir patiesībā arhitektūras daļa – visiem dzīvokļiem izmantots identisks risinājums, dzīvokļu īpašnieki varēja izvēlēties tos no ierobežotas krāsu gammas. Vienota krāsu gamma izmantota arī piemeklētajām mēbeļēm. Ikvienu detaļu ēkā ir veidota kā priekš sevis, visi dzīvokļi nonāca īpašnieku rokās pilnībā pabeigti, dzīvokļu interjera risinājumus veidoja «Vincents» sadarbībā ar dizaina salonu «Inspira», kā mēbeļējumu izmantojot *Bulthaupt* virtuves un slavenāko itāļu firmu mēbeles, papildinot to ar Gerkāna projektētām iebūvēto mēbeļu grupām. Tomēr šis dizains un smalkumi nav pašmērķis, bet gan ceļš harmoniskas un integrētas vides radīšanai.

Zemesgabala labiekārtojums veidots lakonisks. Zaubes un Vesetas ielas stūri zāliens ap ozolu iežogots ar zemu, pieskanotu sētiņu, pagalmis – bruģēts, automašīnu nojumes veidotas koka un metāla konstrukcijās ar caurspīdīgu jumtu segu, lai padarītu šo utilitāro risinājumu gaisīgāku un vieglāku.

Ēka ir Gerkāna interpretācija par funkcionālisma arhitektūru – moderna būve,

kas veidota vieglā, racionālā un funkcionālā formu valodā, kļūstot par elegantu dizaina piedzīvojumu. Gluži kā balts kuģis tā noslēdz kvartāla stūri. Efektu pastiprina tas, ka uz ziemeļiem esošā teritorija ir zemāka nekā pats pilsētas vēsturiskais centrs. Vizuālā noskaņa, kas pārņem pie ēkas, ir radniecīga tai, kura rodas pie cita meistara, Ričarda Maiera, jaunajām dzīvojamajām ēkām Hudzonas krastā Nujorkā – tie paši funkcionālisma principi, tā pati novietne uz robežas starp vēsturisko apbūvi un straumi. Vienīgi mērogos ir atšķirības, gluži tāpat kā starp šīm divām pilsētām.

Jūgendstila Rīgai ir arī izkoptas funkcionālisma tradīcijas, baltajā Bauhauša un Lektorbizjē stilā strādāja gan pilsētas starpkaru perioda meistari, gan 20. gadsimta 60.–70. gadu klasīki. Ieturot vēsturiskā centra mēroga kontekstu, arī stilistiski Zaubes ielas mūsdienīgā ēka iekļaujas pilsētas kopējā noskaņā.

Pašu dzīvokļu risinājums pārsteidz ar savu ietilpību un ērtumu. Plašuma sajūta kā dizaina, nevis hipertrofētu platību rezultāts – tas ir konkrētā interjera risinājuma

pamatā. Arī apjomu un detaļu savstarpējās proporcijas interjeros ir virzītas uz mierīgas, harmoniskas mājas vides radīšanu priekš intensīvi dzīvojošiem un strādājošiem cilvēkiem. Tā nav vide ģimenēm ar bērniem, tā vairāk ir domāta jauniem vai vidēja vecuma profesionāļiem. Taču tikpat labi dzīvokļi ir piemēroti arī vecāka gadagājuma, bet joprojām sabiedriski aktīviem cilvēkiem, kas līdz ar nomales mieru vēlas baudīt visas centra pilsētas priekšrocības. Cilvēki ir izslāpuši pēc elegantām un kvalitatīvām būvēm, kas ļauj apstāties un atpūsties no ikdienas steigas un domātas dzīvošanai, nevis nebeidzamām nekustamā īpašuma spekulācijām. Tieši tāpēc mājokli šajā ēkā bija izpirkti, vēl pirms tā bija sāktā būvēt, turklāt atšķirībā no daļa laba tirgū pieejama piedāvājuma šeit nevienam par savu izvēli nav nācies vilties. Vislabākais pierādījums tam, ka risinājums ir veiksmīgs un nācis istajā brīdī, ir nebeidzamie dzīvokļu pirkšanas piedāvājumi iemītnieku pastkastītēs.

Viena no raksturīgākajām iezīmēm šajā ēkā ir integritāte starp arhitektūru un interjera dizainu – tie papildina viens otru, nevis cīnās savā starpā, kā tas vērojams lielā daļā mūsdienu apbūves. Līdzvērtīga ir arī arhitektūras un piedāvāto dizaina priekšmetu kvalitāte, kas veido kopējo noskaņu ēkā.

Zaubes ielas dzīvojamā māja ir objekts, ko radījis arhitekts ar stabiliem

principiem un izkoptu rokrakstu, kura darbībai piešķirti labvēlīgi apstākļi – saskanīgi pasūtītāja ideāli un vēlmes, kā arī atbilstošs finanšu ieguldījums. Šis ēkas arhitektūras galvenā greznība ir dizaina lakonisms, funkcionalitāte, precizitāte un lietderība. Darba tapšanā nevar aizmirst arī diskusijas radošā grupā, rasējumu detalizāciju, savstarpējo saskaņošanu, darbu izpildes tehniskās precizitātes nodrošinājumu, konkrēto apdares materiālu atlasīšanu un saskaņošanu, kas kopā veido dabā redzamo vides kvalitāti. Tas ir ne tikai meistara idejas, bet arī kolektīvs darbs, kas nodrošina redzamo rezultātu – modernu ēku, kuras risinājumu caurvij lakoniska funkcionālisma stīga.

Laikā, kad top vēsturiskā centra attīstības plāns un tiek «lauzti šķēpi» par jaunās arhitektūras raksturu un kvalitāti līdzās vēsturiskajai apbūvei, Zaubes ielas ēka ir viena no tām atbildēm, kas parāda gan telpiskās, gan kvalitatīvās risinājuma iespējas. Atbilde ir aristokrātiska, eleganta un vienlaikus saknota labākajās Rīgas arhitektūras meistarā tradīcijās. Atbilde, kuras veidotāju daudzskaitlīgo grupu vienoja vides dizaina gars un pārliecība par ikviena darba rūpīgu izpildi pēc labākās sirdsapziņas. ▀

Anita Anteniške, Mag. arch.

foto: **Indriķis Sturmanis**
un **Martins Kudrjavcevs**

MEINHARDS FON GERKANS

Dzimis 03.01.1935. Rīgā, uzaudzis Poznaņā, pēc tam pārcēlies dzīvot uz Rietumvāciju. Beidzis Berlīnes

Politehnisko institūtu (1964. g.). Prof. Dipl.-Ing., arhitekts BDA. 1965. gadā kopā ar vācu arhitektu Folkvindu Margu izveidojis partneru savienību GMP un sācis darbu pie Tēgela lidostas Berlīnē. Saņēmis vairāk nekā 350 dažādu starptautisku balvu, to skaitā arī prestižo F. Šūmahera arhitektūras balvu. Viesprofesors universitātēs Japānā, Dienvidāfrikā, Vācijā un ASV. Nozīmīgākie darbi – Porsche centrs Leipcigā, izstāžu centrs Rimini Itālijā, Berlīnes olimpiskais stadions u. c. Šobrīd tiek strādāts pie 32 projektiem Kinā, piem., Šanhajas pilsētas paplašināšanas projekts 800 000 iedzīvotājiem, Pekinas Nacionālais muzejs ar kopējo platību 175 000 m² u. c. projektiem. Kopš 1996. gada sadarbojas ar kompāniju «Vincent». Kopīgi īstenotie projekti – villa «Marta» viesu nams un tenisa korti, villa «Aleksandra» un «Bellevue» apartamentu māja Jūrmalā, «Citadele» administratīvo un biroja ēku komplekss un apartamentu māja «CARLO» Rīgā.

Sīkaku informāciju skatīt:

www.gmp-architekten.de; www.vincents.lv

Stūra skats – veiksmīga kvartāla izpētes interpretācija.

Sienu apdares tumšākie toņi izmantoti, lai akcentētu atsevišķus telpiski nodalošos elementus.

Gerkan in Rīga

Gerkan, Marg und Partner or GMP is one of the leading design bureaus in the world, since 1996 working together with Latvian design bureau Vincents in design and building in Meinhard von Gerkan's fatherland, too. Gerkan's architecture in general is based upon a dialogue between the customer, the environment and the ideals of the architect involved. The formal methods of Gerkan's architecture are white, warmly tinted and smooth façade finish, grey colour of metal elements, wide yet unpretentious glazing and natural wood.

The company Vincents has been working in interior design since 1993, with an own mark and stylistic approach. In 1996 the company decided to expand its activities in the area of architecture. Learning about Gerkan's architecture was a lucky coincidence. A congenial attitude towards environment, design process and performance quality made one forget timidity and speak to the master inviting him to cooperate. It was a fortunate moment, as at the time Gerkan, too, was considering possibilities to establish creative links with Latvia.

Designed as the first project of cooperation, apartment building on Zaubes street is completed after several other projects in Latvia have gained public appreciation. In the relatively small plot (466 sq.m.) a six-storey building with 10

apartments, office and maintenance premises on the ground floor is built. It is a final touch to a street block adorned with famous Art Nouveau and Art Deco architecture, sensitive to existing urban space and ancient oak-tree on the corner. The central element of the planning composition is a circular stairwell; each floor houses two apartments. In the apartment planning the same central motif is applied: rooms are arranged around a spacious living zone screened off by doors or convertible partition walls, allowing maximum intimacy for all activities. The openness and fusion of spaces provides natural light in the whole apartment all day long.

Both Gerkan and Vincents have a keen eye for the link between architecture and interior design. It results in an integral precision of detail as well as in both interior and exterior subtleness. Even an interior element like curtains becomes a part of architecture: all apartments have identical solution, and for the interior finish the owners could choose materials of a limited colour range. This is a way of the master to create a harmonious environment. The main luxury of the building's architecture is laconism of design, functionality, precision and feasibility reached in creative collaboration of Latvian and German professionals. ▀

Anita Anteniške, Mgr. arch.

